

Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (velkého senátu)

14. května 2019*

„Řízení o předběžné otázce – Prostor svobody, bezpečnosti a práva – Azylová politika –
Mezinárodní ochrana – Směrnice 2011/95/EU – Postavení uprchlíka – Článek 14 odst. 4 až 6 –
Nepřiznání nebo odnětí postavení uprchlíka v případě nebezpečí pro bezpečnost hostitelského
členského státu nebo jeho společnost – Platnost – Článek 18 Listiny základních práv Evropské unie –
Článek 78 odst. 1 SFEU – Článek 6 odst. 3 SEU – Ženevská úmluva“

Ve spojených věcech C-391/16, C-77/17 a C-78/17,

jejichž předmětem jsou tři žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 267 SFEU, podané ve věci C-391/16 rozhodnutím Nejvyššího správního soudu (Česká republika) ze dne 16. června 2016, došlým Soudnímu dvoru dne 14. července 2016, a ve věcech C-77/17 a C-78/17 rozhodnutími Conseil du contentieux des étrangers (Rada pro spornou cizineckou agendu, Belgie) ze dne 8. února 2017 a ze dne 10. února 2017, došlými Soudnímu dvoru dne 13. února 2017, v řízeních

M

proti

Ministerstvu vnitra (C-391/16)

a

X (C-77/17),

X (C-78/17)

proti

Commissaire général aux réfugiés et aux apatrides,

SOUDNÍ DVŮR (velký senát),

ve složení K. Lenaerts, předseda, R. Silva de Lapuerta, místopředsedkyně, J.-C. Bonichot, A. Arabadžev, A. Prechal, T. von Danwitz (zpravodaj) a C. Toader, předsedové senátů, E. Levits, L. Bay Larsen, M. Safjan, D. Šváby, C. G. Fernlund a S. Rodin, soudci,

generální advokát: M. Wathelet,

vedoucí soudní kanceláře: V. Giacobbo-Peyronnel, rada,

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání konaném dne 6. března 2018,

* Jednací jazyky: čeština a francouzština.

s ohledem na vyjádření předložená:

- za M J. Maškem, advokátem,
- za X (C-77/17) P. Vanwelde a S. Janssenssem, avocats,
- za X (C-78/17) J. Hardym, avocat,
- za českou vládu M. Smolkem, J. Vláčilem a A. Brabcovou, jako zmocněnci,
- za belgickou vládu C. Pochet, M. Jacobs a C. Van Lul, jako zmocněnkyněmi,
- za německou vládu T. Henzem a R. Kanitzem, jako zmocněnci,
- za francouzskou vládu E. Armoët, E. de Moustier a D. Colasem, jako zmocněnci,
- za maďarskou vládu M. Z. Fehérem, G. Koósem, Z. Biró-Tóth a M. M. Tátrai, jako zmocněnci,
- za nizozemskou vládu M. A. M. de Ree a M. K. Bulterman, jako zmocněnkyněmi,
- za vládu Spojeného království S. Brandonem, jako zmocněncem, ve spolupráci s D. Blundellem, barrister,
- za Evropský parlament K. Zejdovou, O. Hrstkovou Šolcovou a D. Warinem, jako zmocněnci,
- za Radu Evropské unie E. Moro, A. Westerhof Löfflerovou, S. Boelaert, M. Chavierem a J. Monteirem, jako zmocněnci,
- za Evropskou komisi M. Šimerdovou a M. Condou-Durande, jako zmocněnkyněmi,

po vyslechnutí stanoviska generálního advokáta na jednání konaném dne 21. června 2018,

vydává tento

Rozsudek

- 1 Žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce se týkají výkladu a platnosti čl. 14 odst. 4 až 6 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/95/EU ze dne 13. prosince 2011 o normách, které musí splňovat státní příslušníci třetích zemí nebo osoby bez státní příslušnosti, aby mohli požívat mezinárodní ochrany, o jednotném statusu pro uprchlíky nebo osoby, které mají nárok na doplňkovou ochranu, a o obsahu poskytnuté ochrany (Úř. věst. 2011, L 337, s. 9), jež vstoupila v platnost dne 9. ledna 2012, z hlediska čl. 78 odst. 1 SFEU, čl. 6 odst. 3 SEU a článku 18 Listiny základních práv Evropské unie (dále jen „Listina“).
- 2 Tyto žádosti byly předloženy v rámci tří sporů, přičemž v prvním sporu (věc C-391/16) proti sobě stojí M a Ministerstvo vnitra (Česká republika) ve věci rozhodnutí, kterým se osobě M odnímá azyl, v druhém sporu (věc C-77/17) proti sobě stojí X a Commissaire général aux réfugiés et aux apatrides (Generální komisař pro uprchlíky a osoby bez státní příslušnosti, Belgie, dále jen „generální komisař“) ve věci rozhodnutí, že se osobě X nepřiznává postavení uprchlíka a neposkytuje se jí doplňková ochrana, a ve třetím sporu (věc C-78/17) proti sobě stojí X a generální komisař ve věci rozhodnutí, kterým se osobě X odnímá postavení uprchlíka.

Právní rámec

Mezinárodní právo

- 3 Úmluva o právním postavení uprchlíků, podepsaná dne 28. července 1951 v Ženevě [*Recueil des traités des Nations unies*, svazek 189, s. 150, č. 2545 (1954)], vstoupila v platnost dne 22. dubna 1954 (dále jen „Ženevská úmluva“). K úmluvě byl připojen Protokol týkající se právního postavení uprchlíků, který byl uzavřen v New Yorku dne 31. ledna 1967 a vstoupil v platnost dne 4. října 1967 (dále jen „protokol“).
- 4 Všechny členské státy jsou smluvními stranami Ženevské úmluvy. Evropská unie naproti tomu smluvní stranou uvedené úmluvy není.
- 5 Preambule Ženevské úmluvy bere na vědomí, že Vysoký komisař OSN pro uprchlíky (UNHCR) má za úkol dohlížet na uplatňování mezinárodních dohod zaručujících ochranu uprchlíků, a stanoví, že se státy zavazují spolupracovat s UNHCR při výkonu jeho funkcí, a zejména usnadňovat jeho úkol dohledu nad uplatňováním ustanovení těchto předpisů.
- 6 Článek 1 část A uvedené úmluvy stanoví:

„Pro účely této úmluvy se pojem ‚uprchlík‘ vztahuje na kteroukoliv osobu, jež:

[...]

2) [...] se nachází mimo svou vlast a má oprávněné obavy před pronásledováním z důvodů rasových, náboženských nebo národnostních nebo z důvodů příslušnosti k určitým společenským vrstvám nebo i zastávání určitých politických názorů, je neschopna přijmout, nebo vzhledem ke shora uvedeným obavám, odmítá ochranu své vlasti; totéž platí pro osobu bez státní příslušnosti nacházející se mimo zemi svého dosavadního pobytu následkem shora zmíněných událostí, a která vzhledem ke shora uvedeným obavám se tam nechce nebo nemůže vrátit.

V případě osoby mající několik státních občanství, pojem ‚země jeho státního občanství‘ se týká všech zemí, jejichž je státním občanem; žádná osoba však nebude považována za zbavenou ochrany země své příslušnosti, pokud se bez závažného důvodu založeného na oprávněných obavách vzdala ochrany jedné ze zemí svého státního občanství.“

- 7 Článek 1 část C Ženevské úmluvy stanoví:

„Tato úmluva pozbývá platnosti pro jakoukoli osobu spadající pod podmínky odstavce [části] A, jestliže:

1. se dobrovolně znovu postavila pod ochranu země své státní příslušnosti; nebo
2. potom, co ztratila státní příslušnost, znovu ji dobrovolně nabyla; nebo
3. nabyla novou státní příslušnost a nachází se pod ochranou země své nové státní příslušnosti; nebo
4. dobrovolně se znovu usadila v zemi, kterou opustila, nebo do které se nevrátila z obav před pronásledováním; nebo
5. nemůže dále odmítat ochranu země své státní příslušnosti, poněvadž okolnosti, pro které byla uznána uprchlíkem, tam přestaly existovat.

[...]

6. je-li osobou bez státní příslušnosti, je uprchlík schopen vrátit se do země svého bývalého pobytu, poněvadž okolnosti, pro které byl uznán uprchlíkem, tam přestaly existovat.

[...]“

8 Článek 1 část D první pododstavec této úmluvy uvádí:

„Tato úmluva se nevztahuje na osoby, které v současné době užívají ochrany nebo podpory od jiných orgánů nebo odborných organizací Spojených národů než Vysokého komisaře Spojených národů pro uprchlíky.“

9 Článek 1 část E této úmluvy stanoví:

„Tato úmluva se nevztahuje na osobu, které příslušné úřady země, ve které se usadila, udělily práva a povinnosti spojené s udělením státní příslušnosti této země.“

10 Článek 1 část F téže úmluvy zní následovně:

„Ustanovení této úmluvy se nevztahují na žádnou osobu, o níž jsou vážné důvody se domnívat, že

- a) se dopustila zločinu proti míru, válečného zločinu nebo zločinu proti lidskosti, ve smyslu mezinárodních dokumentů obsahujících ustanovení o těchto zločinech;
- b) se dopustila vážného nepolitického zločinu mimo zemi svého azylu dříve, než jí bylo povoleno se tam usadit jako uprchlík;
- c) je vinna činy, které jsou v rozporu se zásadami a cíli Spojených národů.“

11 Podle článku 3 Ženevské úmluvy:

„Smluvní státy se zavazují dodržovat ustanovení této úmluvy vůči uprchlíkům bez rozlišování rasy, náboženství nebo země původu.“

12 Článek 4 této úmluvy stanoví:

„Smluvní státy se zavazují zacházet s uprchlíky žijícími na jejich území alespoň stejným způsobem jako se svými vlastními občany ve všech otázkách, které se týkají svobody náboženství, jakož i svobody náboženské výchovy jejich dětí.“

13 Článek 16 odst. 1 uvedené úmluvy stanoví:

„Uprchlík má zaručen svobodný přístup ke všem soudům na území smluvních států.“

14 Článek 22 odst. 1 Ženevské úmluvy uvádí:

„Ve vztahu k základnímu vzdělání poskytnou smluvní státy uprchlíkům stejné zacházení jako všem ostatním občanům.“

15 Článek 31 této úmluvy stanoví:

„1. Smluvní státy se zavazují, že nebudou stíhat pro nezákonný vstup nebo přítomnost takové uprchlíky, kteří přicházejí přímo z území, kde jejich život nebo svoboda byly ohroženy ve smyslu článku 1, vstoupí nebo jsou přítomni na jejich území bez povolení, za předpokladu, že se sami přihlásí bez prodlení úřadům a prokáží dobrý důvod pro svůj nezákonný vstup nebo přítomnost.“

2. Smluvní státy nebudou na pohyb takových uprchlíků uplatňovat jiná omezení, než jaká jsou nezbytná, a taková omezení budou uplatněna pouze do té doby, než jejich postavení v zemi bude upraveno, nebo než obdrží povolení vstupu do jiné země. Smluvní státy povolí takovým uprchlíkům rozumnou lhůtu a poskytnou všechny potřebné prostředky k získání povolení vstupu do jiné země.“

16 Článek 32 uvedené úmluvy stanoví:

„1. „Smluvní státy nesmí vyhostit uprchlíka zákonně se nacházejícího na jejich území, kromě případů odůvodněných státní bezpečností nebo veřejným pořádkem.

2. Vyhoštění takového uprchlíka bude provedeno pouze na základě rozhodnutí přijatého zákonnou cestou. S výjimkou závažných důvodů vyžadovaných státní bezpečností, bude uprchlíkovi dána možnost předložit důkazy o jeho nevině, odvolat se a být právně zastoupen před oprávněným úřadem nebo osobou či osobami zvláště tímto úřadem ustanovenými.

3. Smluvní státy umožní takovému uprchlíkovi dostatečnou lhůtu k získání zákonného povolení vstupu do jiné země. Během této lhůty mohou smluvní státy uplatnit jakákoliv vnitřní opatření, jež mohou být potřebná.“

17 Článek 33 téže úmluvy stanoví:

„1. Žádný smluvní stát nevyhostí jakýmkoli způsobem nebo nevrátí uprchlíka na hranice zemí, ve kterých by jeho život či osobní svoboda byly ohroženy na základě jeho rasy, náboženství, národnosti, příslušnosti k určité společenské vrstvě či politického přesvědčení.

2. Výhody tohoto ustanovení však nemohou být požadovány uprchlíkem, který z vážných důvodů může být považován za nebezpečného v zemi, ve které se nachází, nebo který poté, co byl usvědčen konečným rozsudkem ze zvláště těžkého trestného činu, představuje nebezpečí pro společnost této země.“

18 Podle čl. 42 odst. 1 Ženevské úmluvy:

„Při podpisu, ratifikaci nebo přístupu může kterýkoliv stát učinit výhrady ke všem článkům této úmluvy s výjimkou článků 1, 3, 4, 16(1), 33, 36 až 46 včetně.“

Unijní právo

Směrnice 2011/95

19 Směrnicí 2011/95, která byla přijata na základě čl. 78 odst. 2 písm. a) a b) SFEU, byla zrušena směrnice Rady 2004/83/ES ze dne 29. dubna 2004 o minimálních normách, které musí splňovat státní příslušníci třetích zemí nebo osoby bez státní příslušnosti, aby mohli žádat o postavení uprchlíka nebo osoby, která z jiných důvodů potřebuje mezinárodní ochranu, a o obsahu poskytované ochrany (Úř. věst. 2004, L 304, s. 12; Zvl. vyd. 19/07, s. 96).

20 Body 3, 4, 10, 12, 16, 17, 21, 23 a 24 odůvodnění směrnice 2011/95 znějí takto:

„(3) Evropská rada se na zvláštním zasedání v Tampere ve dnech 15. a 16. října 1999 dohodla, že bude pracovat na vytvoření společného evropského azylového systému, založeného na úplném uplatňování a začlenění [Ženevské úmluvy] ve znění [protokolu], čímž potvrdila zásadu nenavrácení a zajistila, aby nikdo nebyl vrácen zpět tam, kde by byl vystaven pronásledování.

(4) Ženevská úmluva a protokol jsou základem mezinárodního právního režimu na ochranu uprchlíků.

[...]

(10) S ohledem na výsledky hodnocení lze v této fázi potvrdit zásady, z nichž vychází směrnice [2004/83], a usilovat o dosažení vyšší úrovně sbližování právních předpisů o uznávání a obsahu mezinárodní ochrany na základě vyšších norem.

[...]

(12) Hlavním cílem této směrnice je na jedné straně zajistit, aby členské státy používaly společná kritéria pro zjišťování totožnosti osob, které mezinárodní ochranu skutečně potřebují, a na druhé straně zajistit minimální úroveň výhod poskytovaných uvedeným osobám ve všech členských státech.

[...]

(16) Tato směrnice ctí základní práva a dodržuje zásady uznané zejména [Listinou]. Tato směrnice zejména usiluje o zajištění plného dodržování lidské důstojnosti a práva na azyl u žadatelů o azyl a jejich rodinných příslušníků, kteří je doprovázejí, a o podporu používání článků 1, 7, 11, 14, 15, 16, 18, 21, 24, 34 a 35 této listiny, a je třeba ji proto odpovídajícím způsobem provést.

(17) S ohledem na zacházení s osobami spadajícími do oblasti působnosti této směrnice jsou členské státy vázány závazky vyplývajícími z aktů mezinárodního práva, jichž jsou smluvními stranami, mezi něž patří zejména dohody zakazující diskriminaci.

[...]

(21) Přiznání postavení uprchlíka je deklaratorním aktem.

[...]

(23) Je třeba stanovit normy pro definici a obsah postavení uprchlíka, a aby sloužily jako vodítko pro příslušné vnitrostátní orgány členských států při uplatňování Ženevské úmluvy.

(24) Je nezbytné zavést společná kritéria uznávání žadatelů o azyl jako uprchlíků ve smyslu článku 1 Ženevské úmluvy.“

21 Článek 1 směrnice 2011/95 stanoví:

„Účelem této směrnice je stanovit normy, které musí splňovat státní příslušníci třetích zemí nebo osoby bez státní příslušnosti, aby mohli požívat mezinárodní ochrany, jednotný status pro uprchlíky nebo osoby, které mají nárok na doplňkovou ochranu, a obsah poskytnuté ochrany.“

22 Článek 2 této směrnice stanoví:

„Pro účely této směrnice se rozumí

- a) ‚mezinárodní ochranou‘ postavení uprchlíka nebo status doplňkové ochrany ve smyslu písmen e) a g);
- b) ‚osobou požívající mezinárodní ochrany‘ osoba, které bylo přiznáno postavení uprchlíka nebo status doplňkové ochrany ve smyslu písmen e) a g);

[...]

- d) „uprchlíkem“ státní příslušník třetí země, který se v důsledku oprávněných obav před pronásledováním z důvodů rasových, náboženských nebo národnostních nebo z důvodů příslušnosti k určitým společenským vrstvám nebo i zastávání určitých politických názorů nachází mimo zemi své státní příslušnosti a je neschopen přijmout, nebo vzhledem ke shora uvedeným obavám odmítá ochranu dotyčné země, nebo osoba bez státní příslušnosti, která se ze stejných shora uvedených důvodů nachází mimo zemi svého dosavadního pobytu, která vzhledem ke shora uvedeným obavám se tam nechce nebo nemůže vrátit a na kterou se nevztahuje článek 12;
- e) „postavením uprchlíka“ uznání státního příslušníka třetí země nebo osoby bez státní příslušnosti členským státem za uprchlíka;

[...]“

- 23 Kapitola II směrnice 2011/95, nadepsaná „Posuzování žádostí o mezinárodní ochranu“, obsahuje články 4 až 8 této směrnice. Tyto články zakotvují pravidla, jež členským státům ukládají, jakým způsobem je třeba takovéto žádosti posuzovat.
- 24 Kapitola III směrnice 2011/95, nadepsaná „Podmínky pro získání postavení uprchlíka [Podmínky pro to, aby osoba byla považována za uprchlíka]“, obsahuje články 9 až 12 této směrnice. Pokud jde konkrétněji o články 9 a 10 uvedené směrnice, článek 9 stanoví podmínky, za nichž má být určité jednání považováno za pronásledování ve smyslu článku 1 části A Ženevské úmluvy, a článek 10 uvádí hlediska, k nimž musí členské státy přihlížet při posuzování důvodů pronásledování.
- 25 Článek 11 směrnice 2011/95, nadepsaný „Ukončení“, stanoví:
 - „1. Státní příslušník třetí země nebo osoba bez státní příslušnosti pozbývají postavení uprchlíka [Státní příslušník třetí země nebo osoba bez státní příslušnosti přestávají být uprchlíkem], jestliže
 - a) se dobrovolně znovu postavili pod ochranu země své státní příslušnosti nebo
 - b) potom, co ztratili státní příslušnost, znovu ji dobrovolně nabyli nebo
 - c) nabyli novou státní příslušnost a nacházejí se pod ochranou země své nové státní příslušnosti nebo
 - d) dobrovolně se znovu usadili v zemi, kterou opustili nebo do které se nevrátili z obav před pronásledováním, nebo
 - e) nemohou dále odmítat ochranu země své státní příslušnosti, poněvadž okolnosti, pro které byli uznáni uprchlíkem, tam přestaly existovat, nebo
 - f) jsou-li osobami bez státní příslušnosti, jsou schopni vrátit se do země svého bývalého pobytu, poněvadž okolnosti, pro které byli uznáni uprchlíkem, tam přestaly existovat.

2. [...]

3. Ustanovení odst. 1 písm. e) a f) se nevztahují na uprchlíka, který je schopen uvést naléhavé důvody podložené předchozím pronásledováním pro odmítnutí ochrany země své státní příslušnosti, nebo je-li osobou bez státní příslušnosti, pro odmítnutí ochrany země svého dosavadního pobytu.“

26 Článek 12 této směrnice, nadepsaný „Vyloučení“, stanoví:

„1. Státní příslušník třetí země nebo osoba bez státní příslušnosti jsou vyloučeni z postavení uprchlíka, jestliže

- a) spadají do oblasti působnosti čl. 1 odst. [části] D Ženevské úmluvy týkajícího se ochrany nebo podpory od jiných orgánů nebo odborných organizací OSN než Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky. Jestliže podobná ochrana nebo podpora není z jakýchkoli důvodů dále udělována osobám, jejichž postavení není ještě definitivně rozhodnuto podle ustanovení příslušných rozhodnutí Valného shromáždění OSN, nabývají tyto osoby [*ipso facto*] nároku na výhody podle této směrnice;
- b) příslušné úřady země, ve které se usadili, jim udělily práva a povinnosti spojené s udělením státní příslušnosti této země nebo práva a povinnosti jim rovnocenné.

2. Státní příslušník třetí země nebo osoba bez státní příslušnosti jsou vyloučeni z postavení uprchlíka, existují-li závažné důvody se domnívat, že

- a) se dopustili zločinu proti míru, válečného zločinu nebo zločinu proti lidskosti ve smyslu mezinárodních dokumentů obsahujících ustanovení o těchto zločinech;
- b) se dopustili vážného nepolitického zločinu mimo zemi svého azylu dříve, než byli uznáni uprchlíkem, tj. před vydáním povolení k pobytu na základě přiznání postavení uprchlíka. Za vážné nepolitické zločiny lze považovat zvláště kruté činy, přestože byly údajně spáchány s politickým cílem;
- c) jsou vinní činy, které jsou v rozporu se zásadami a cíli OSN uvedenými v preambuli a v člancích 1 a 2 Charty OSN.

3. Odstavec 2 se vztahuje též na osoby, které podněcují k páčání zločinů v něm uvedených nebo se na jejich páčání jinak účastní.“

27 Kapitola IV směrnice 2011/95, nadepsaná „Postavení uprchlíka“, obsahuje článek 13, nadepsaný „Přiznání postavení uprchlíka“, jenž stanoví:

„Členské státy přiznávají postavení uprchlíka státním příslušníkům třetích zemí a osobám bez státní příslušnosti, které splňují podmínky pro získání postavení uprchlíka v souladu s kapitolami II a III.“

28 Článek 14 uvedené směrnice, který se rovněž nachází v její kapitole IV a je nadepsán „Odnětí, ukončení platnosti nebo zamítnutí prodloužení platnosti postavení uprchlíka“, stanoví:

„1. „Pokud jde o žádosti o mezinárodní ochranu podané po vstupu směrnice [2004/83] v platnost, členské státy odejmou, ukončí platnost nebo zamítnou prodloužení platnosti postavení uprchlíka přiznané vládním, správním, soudním nebo kvazisoudním orgánem státnímu příslušníkovi třetí země nebo osobě bez státní příslušnosti, pokud již přestali být uprchlíkem v souladu s článkem 11.

[...]

3. Členské státy odejmou, ukončí nebo zamítnou prodloužení platnosti postavení uprchlíka státnímu příslušníkovi třetí země nebo osobě bez státní příslušnosti, jestliže po přiznání postavení uprchlíka dotčený členský stát zjistí, že

- a) dotčená osoba měla být nebo je vyloučena z postavení uprchlíka podle článku 12;

- b) její nesprávné popsání nebo neuvedení skutečností, včetně použití padělaných dokumentů, mělo na přiznání postavení uprchlíka rozhodující vliv.
4. Členské státy mohou odejmout, ukončit nebo zamítnout prodloužení platnosti postavení přiznaného uprchlíkovi vládním, správním, soudním nebo kvazisoudním orgánem, jestliže
- a) existují dostatečné důvody k tomu, aby byl považován za nebezpečí pro bezpečnost členského státu, v němž se nachází;
- b) jako osoba odsouzená pravomocným rozsudkem za zvlášť závažný trestný čin představuje nebezpečí pro společnost dotyčného členského státu.
5. V situacích uvedených v odstavci 4 se mohou členské státy rozhodnout nepřiznat postavení uprchlíka, jestliže toto rozhodnutí ještě nebylo přijato.
6. Osoby, na které se vztahují odstavce 4 a 5, jsou způsobilé k právům uvedeným v člancích 3, 4, 16, 22, 31, 32 a 33 Ženevské úmluvy nebo podobným právům, pokud se nacházejí v dotyčném členském státě.“
- 29 Kapitola VII směrnice 2011/95, nadepsaná „Obsah mezinárodní ochrany“, obsahuje články 20 až 35. Článek 20 odst. 1 a 2 této směrnice uvádí:
- „1. Touto kapitolou nejsou dotčena práva stanovená v Ženevské úmluvě.
2. Tato kapitola se vztahuje na uprchlíky i na osoby, které mají nárok na doplňkovou ochranu, není-li uvedeno jinak.“
- 30 Článek 21 uvedené směrnice stanoví:
- „1. Členské státy dodržují zásadu nenavracení v souladu se svými mezinárodními závazky.
2. Nevylučují-li to mezinárodní závazky uvedené v odstavci 1, mohou členské státy uprchlíka navrátit bez ohledu na to, zda je formálně uznán, jestliže
- a) existují závažné důvody k tomu, aby byl považován za nebezpečí pro bezpečnost členského státu, v němž se nachází, nebo
- b) jako osoba odsouzená pravomocným rozsudkem za zvlášť závažný trestný čin představuje nebezpečí pro společnost dotyčného členského státu.
3. Členské státy mohou odejmout, ukončit platnost nebo zamítnout prodloužení platnosti nebo přiznání povolení k pobytu uprchlíkovi, na kterého se vztahuje odstavec 2.“
- 31 Článek 24 odst. 1 první pododstavec směrnice 2011/95 stanoví:
- „Co nejdříve po přiznání mezinárodní ochrany udělí členský stát osobám, kterým bylo přiznáno postavení uprchlíka, povolení k pobytu, které má dobu platnosti alespoň tři roky a lze ji prodloužit, pokud tomu nebrání závažné důvody bezpečnosti státu nebo veřejného pořádku a aniž je dotčen čl. 21 odst. 3.“

32 Článek 28 této směrnice stanoví:

„1. Členské státy zajistí, aby bylo při používání stávajících postupů uznávání zahraničních diplomů, osvědčení a jiných dokladů o formální kvalifikaci osobám požívajícím mezinárodní ochrany poskytováno stejné zacházení jako vlastním státním příslušníkům.

2. Členské státy se snaží umožnit osobám požívajícím mezinárodní ochrany, jež nemohou předložit písemné doklady o své kvalifikaci, plný přístup k příslušným režimům posuzování, potvrzování platnosti a akreditace předchozího vzdělání. Všechna taková opatření musí být v souladu s čl. 2 odst. 2 a čl. 3 odst. 3 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/36/ES ze dne 7. září 2005 o uznávání odborných kvalifikací [(Úř. věst. 2005, L 255, s. 22)].“

33 Článek 34 směrnice 2011/95 zní takto:

„Pro usnadnění začlenění osob požívajících mezinárodní ochrany do společnosti zajistí členské státy přístup k integračním programům, které považují za vhodné, s cílem zohlednit zvláštní potřeby osob, jež mají postavení uprchlíka nebo požívají statusu doplňkové ochrany, nebo vytvoří předpoklady zaručující přístup k těmto programům.“

Vnitrostátní právo

České právo

34 Zákon č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění použitelném na skutkový stav v původním řízení (dále jen „zákon o azylu“), upravuje přiznávání a odnímání mezinárodní ochrany.

35 Podle § 2 odst. 2 tohoto zákona se uprchlíkem pro účely tohoto zákona (*azylantem*) rozumí „cizinec, kterému byl podle tohoto zákona udělen azyl, a to po dobu platnosti rozhodnutí o udělení azylu“. Předkládající soud vysvětluje, že pokud je osobě odňat azyl, přestává být uprchlíkem (*azylantem*) a požívat práv podle uvedeného zákona.

36 Podle § 17 odst. 1 písm. i) zákona o azylu se azyl odejme, jestliže „existují oprávněné důvody považovat azylanta za nebezpečí pro bezpečnost státu“. Ustanovení § 17 odst. 1 písm. j) uvedeného zákona mimoto stanoví, že se azyl odejme, „jestliže azylant byl pravomocně odsouzen za zvlášť závažný zločin a představuje tak nebezpečí pro bezpečnost státu“.

37 Podle § 28 odst. 1 zákona o azylu je azyl jednou z forem mezinárodní ochrany poskytované cizinci na území České republiky.

Belgické právo

38 Článek 48/3 odst. 1 loi du 15 décembre 1980 sur l'accès au territoire, le séjour, l'établissement et l'éloignement des étrangers (zákon ze dne 15. prosince 1980 o vstupu na území, pobytu, usazování a vyhošťování cizinců, *Moniteur belge* ze dne 31. prosince 1980, s. 14584), ve znění použitelném na skutkový stav v původním řízení (dále jen „zákon ze dne 15. prosince 1980“), stanoví:

„Postavení uprchlíka se přizná cizinci, který splňuje podmínky stanovené v článku 1 [Ženevské úmluvy], ve znění [protokolu].“

39 Článek 48/4 odst. 1 tohoto zákona stanoví:

„Status doplňkové ochrany se přiznává cizinci, který nesplňuje podmínky pro uznání za uprchlíka, na kterého se nevztahuje článek 9b a u kterého existují závažné důvody se domnívat, že pokud by byl navrácen do země svého původu nebo v případě osoby bez státní příslušnosti do země svého dosavadního pobytu, byl by vystaven reálné hrozbě, že utrpí vážnou újmu uvedenou v odstavci 2, a který nemůže nebo vzhledem ke shora uvedené hrozbě nechce přijmout ochranu dotyčné země, a to pokud se na něj nevztahují vylučující klauzule obsažené v článku 55/4.“

40 Článek 52/4 uvedeného zákona stanoví:

„Jestliže cizinec, který podal žádost o azyl v souladu s články 50, 50a, 50b nebo 51, představuje z důvodu, že byl pravomocně odsouzen pro zvlášť závažný trestný čin, nebezpečí pro společnost, nebo existují-li dostatečné důvody k tomu, aby byl považován za nebezpečí pro národní bezpečnost, sdělí ministr nebo jeho pověřenec bezodkladně všechny související skutečnosti generálnímu komisaři.

[Generální komisař] může nepřiznat postavení uprchlíka, představuje-li cizinec nebezpečí pro společnost, protože byl pravomocně odsouzen pro zvlášť závažný trestný čin, nebo existují-li dostatečné důvody k tomu, aby byl považován za nebezpečí pro národní bezpečnost. V takovém případě vydá [generální komisař] stanovisko ke slučitelnosti vyhoštění s články 48/3 a 48/4.

Ministr může dotyčné osobě uložit povinnost zdržovat se na určitém místě po dobu posuzování její žádosti, považuje-li to za nezbytné pro zachování veřejného pořádku nebo národní bezpečnosti.

Nastanou-li mimořádně závažné okolnosti, může ministr dát dotyčnou osobu přechodně k dispozici vládě, považuje-li to za nezbytné pro zachování veřejného pořádku nebo národní bezpečnosti.“

41 Článek 55/3/1 téhož zákona stanoví:

„§ 1. [Generální komisař] může odejmout postavení uprchlíka cizinci, který představuje z důvodu, že byl pravomocně odsouzen pro zvlášť závažný trestný čin, nebezpečí pro společnost, nebo existují-li dostatečné důvody k tomu, aby byl považován za nebezpečí pro národní bezpečnost.

[...]

§ 3. Když [generální komisař] odejme postavení uprchlíka na základě odstavce 1 nebo odstavce 2, 1°, vydá v rámci svého rozhodnutí stanovisko ke slučitelnosti vyhoštění s články 48/3 a 48/4.“

42 Článek 55/4 odst. 2 zákona ze dne 15. prosince 1980 zní:

„Cizinec je rovněž vyloučen ze statusu doplňkové ochrany, pokud představuje nebezpečí pro společnost nebo národní bezpečnost.“

Spory v původním řízení a předběžné otázky

Věc C-391/16

43 Rozhodnutím ze dne 21. dubna 2006 rozhodlo ministerstvo vnitra o udělení azylu M, původem z Čečenska (Rusko), z důvodu, že M má odůvodněný strach z pronásledování z důvodu rasy, náboženství, národnosti, příslušnosti k určité sociální skupině nebo pro zastávání určitých politických názorů ve státě, jehož občanství má.

- 44 M ještě před tím, než mu byl udělen azyl, spáchal trestný čin loupeže, za který byl odsouzen k trestu odnětí svobody v trvání tří let. Po udělení azylu byl M dále odsouzen k trestu odnětí svobody v trvání devíti let pro trestné činy loupeže a vydírání, které spáchal jako recidivista; tento trest měl být vykonán ve věznici se zvýšenou ostrahou. Vzhledem k těmto okolnostem ministerstvo vnitra dne 29. dubna 2014 rozhodlo, že se M odnímá azyl a nebude mu udělena doplňková ochrana, neboť byl pravomocně odsouzen za zvlášť závažný zločin a představuje nebezpečí pro bezpečnost státu.
- 45 M toto rozhodnutí napadl žalobou podanou k Městskému soudu v Praze (Česká republika). Po zamítnutí této žaloby podal M kasační stížnost k předkládajícímu soudu.
- 46 Uvedený soud se mimo jiné zamýšlí nad tím, zda jsou ustanovení čl. 14 odst. 4 a 6 směrnice 2011/95 platná z hlediska článku 18 Listiny, čl. 78 odst. 1 SFEU a obecných zásad unijního práva podle čl. 6 odst. 3 SEU, a to z důvodu případného rozporu těchto ustanovení směrnice 2011/95 s Ženevskou úmluvou.
- 47 V této souvislosti odkazuje předkládající soud na zprávu UNHCR zveřejněnou dne 29. července 2010 a nazvanou „Komentář UNHCR k návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady o minimálních normách, které musí splňovat státní příslušníci třetích zemí nebo osoby bez státní příslušnosti, aby mohli žádat o postavení osoby požívající mezinárodní ochrany, a o obsahu poskytnuté ochrany [COM(2009) 551, ze dne 21. října 2009]“, v němž UNHCR zopakoval pochybnosti, které již vyslovil dříve o souladu čl. 14 odst. 4 a 6 směrnice 2004/83 s Ženevskou úmluvou.
- 48 Podle předkládajícího soudu z této zprávy vyplývá, že čl. 14 odst. 4 uvedeného návrhu směrnice, který je základem čl. 14 odst. 4 směrnice 2011/95, rozšiřuje důvody pro vyloučení z postavení uprchlíka nad rámec vylučujících či cesačních klauzulí upravených v článku 1 Ženevské úmluvy, přestože je úprava obsažená v těchto klauzulích taxativní a přestože čl. 42 odst. 1 této úmluvy zakazuje smluvním státům učinit výhradu k jejímu článku 1. Z uvedené zprávy podle předkládajícího soudu rovněž vyplývá, že článek 33 Ženevské úmluvy sice umožňuje navrácení dané osoby do země původu či do jiné země, toto ustanovení však nemá žádný vliv na postavení této osoby jako uprchlíka v zemi, ve které se nachází. Předkládající soud zdůrazňuje, že pochybnosti vyjádřené UNHCR sdílejí například European Council on Refugees and Exiles, International Association of Refugee and Migration Judges nebo veřejná ochránkyně práv České republiky.
- 49 Předkládající soud nicméně dodává, že část odborné literatury zastává názor, že směrnice 2011/95 je s Ženevskou úmluvou v souladu. V této souvislosti poukazuje na to, že podle důvodové zprávy k návrhu směrnice uvedenému v bodě 47 tohoto rozsudku je účelem směrnice 2011/95 zejména úplné uplatnění a začlenění této úmluvy. Tato směrnice je podle předkládajícího soudu podrobnější a v čl. 2 písm. d) a e) rozlišuje mezi pojmem „uprchlík“ a pojmem „postavení uprchlíka“. Přiznání postavení uprchlíka ve smyslu směrnice 2011/95 vede k vyšší ochraně, než jakou poskytuje Ženevská úmluva. Předkládající soud uvádí, že osoba, které bylo odňato postavení uprchlíka na základě čl. 14 odst. 4 směrnice 2011/95, již tedy nemůže požívat práv a výhod vyplývajících z této směrnice, s výjimkou určitého minimálního standardu práv zakotvených v této úmluvě. Toto ustanovení tedy podle všeho vychází z hypotézy, že tyto osoby nemohou být navráceny do země původu, přestože splňují podmínky stanovené v čl. 33 odst. 2 uvedené úmluvy. Tyto osoby jsou tudíž na území hostitelského členského státu tolerovány a požívají „statusu light-uprchlíka“.
- 50 Předkládající soud poukazuje na to, že Soudní dvůr se sice v rozsudku ze dne 24. června 2015, H. T. (C-373/13, EU:C:2015:413, body 71 a 94 až 98), již zabýval vztahem mezi čl. 33 odst. 2 Ženevské úmluvy a směrnicí 2011/95, avšak ještě se nezabýval otázkou slučitelnosti čl. 14 odst. 4 a 6 této směrnice s článkem 1 částí C a čl. 42 odst. 1 Ženevské úmluvy, a tedy ani s čl. 78 odst. 1 SFEU, článkem 18 Listiny a s obecnými zásadami unijního práva podle čl. 6 odst. 3 SEU.

- 51 Pokud jde o čl. 14 odst. 6 směrnice 2011/95, který osobám, na něž se vztahuje čl. 14 odst. 4 této směrnice, zaručuje některá práva stanovená Ženevskou úmluvou, poukazuje předkládající soud na to, že podle veřejné ochránky práv České republiky nebyl tento čl. 14 odst. 6 do zákona o azylu transponován. Při odnímání azylu podle § 17 odst. 1 písm. i) a j) zákona o azylu tak podle uvedené veřejné ochránky práv dochází k porušení unijního práva. Předkládající soud v této souvislosti uvádí, že na základě podrobné rešerše českého právního řádu nelze vyloučit, že v některých individuálních případech nebudou dotčeným osobám vždy garantována veškerá práva vyplývající z článků 3, 4, 16, 22, 31, 32 a 33 Ženevské úmluvy. Ve věci v původním řízení však stěžovatel bude mít možnost tato práva v České republice uplatňovat.
- 52 Za těchto podmínek se Nejvyšší správní soud (Česká republika) rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžnou otázku:

„Jsou ustanovení čl. 14 odst. 4 a 6 směrnice [2011/95] neplatná z důvodu rozporu s čl. 18 [Listiny], čl. 78 odst. 1 [SFEU] a s obecnými zásadami [unijního práva] podle čl. 6 odst. 3 [SEU]?“

Věc C-77/17

- 53 Dne 10. března 2010 odsoudil tribunal de première instance de Bruxelles (soud prvního stupně v Bruselu, Belgie) X, státního příslušníka Pobřeží slonoviny, k trestu odnětí svobody v délce třiceti měsíců s částečným odkladem výkonu za úmyslné ublížení na zdraví, nedovolené přechovávání bodné zbraně a přechovávání zakázané zbraně. Dne 6. prosince 2011 jej mimoto cour d'appel de Bruxelles (odvolací soud v Bruselu, Belgie) odsoudil k trestu odnětí svobody v délce čtyř let za znásilnění nezletilé osoby starší 14 let a mladší 16 let.
- 54 Dne 3. listopadu 2015 podal X žádost o azyl, na jejíž podporu poukázal na obavy z pronásledování v souvislosti s tím, že jeho otec a členové jeho rodiny mají silné vazby na bývalý režim v Pobřeží slonoviny a na bývalého prezidenta Laurenta Gbagba.
- 55 Rozhodnutím ze dne 19. srpna 2016 odmítl generální komisař na základě čl. 52/4 druhého pododstavce zákona ze dne 15. prosince 1980 přiznat X postavení uprchlíka z důvodu trestných činů, kterých se X dopustil na území Belgie. Generální komisař měl mimo jiné za to, že jelikož se jednalo o zvláště závažné trestné činy a X je spáchal opakovaně, představuje dotyčný nebezpečí pro společnost ve smyslu tohoto ustanovení. Generální komisař měl z týchž důvodů za to, že je třeba vyloučit X z doplňkové ochrany na základě čl. 55/4 odst. 2 tohoto zákona. Generální komisař nicméně vydal stanovisko na základě článku 52/4 uvedeného zákona, podle kterého X vzhledem ke svým obavám z pronásledování nemůže být přímo ani nepřímo navrácen do Pobřeží slonoviny, protože by takové vyhoštění bylo neslučitelné s články 48/3 a 48/4 téhož zákona.
- 56 X napadl toto rozhodnutí žalobou u předkládajícího soudu.
- 57 Předkládající soud uvádí, že článkem 52/4 druhým pododstavcem zákona ze dne 15. prosince 1980, o němž se sporné rozhodnutí opírá, je do belgického práva proveden čl. 14 odst. 5 směrnice 2011/95.
- 58 Předkládající soud se zamýšlí nad tím, zda je posledně uvedené ustanovení platné z hlediska článku 18 Listiny a čl. 78 odst. 1 SFEU. Tato ustanovení ukládají Unii povinnost dodržovat Ženevskou úmluvu, takže sekundární unijní právo musí být s touto úmluvou v souladu. Tato úmluva podle předkládajícího soudu v článku 1 části A jednoznačně vymezuje osoby spadající pod pojem „uprchlík“ a ani její článek 1 část F, ani žádné jiné její ustanovení neumožňuje obecně a s konečnou platností odeprít určité osobě postavení uprchlíka jen proto, že představuje nebezpečí pro národní bezpečnost nebo vážnou hrozbu pro společnost hostitelského státu. Článek 14 odst. 5 směrnice 2011/95 přitom

upravuje možnost odepřít toto postavení z jednoho z těchto důvodů, které odpovídají situacím uvedeným v člancích 32 a 33 uvedené úmluvy, ačkoli tyto články upravují vyhošťování uprchlíků, a nikoli podmínky pro přiznání postavení uprchlíka.

- 59 Podle předkládajícího soudu tedy vyvstává otázka, zda čl. 14 odst. 5 směrnice 2011/95 nezavádí novou klauzuli o vyloučení z postavení uprchlíka, již Ženevská úmluva neupravuje. Zavedení nové vylučující klauzule by představovalo podstatnou změnu této úmluvy, což by bylo v rozporu se zásadami mezinárodního práva. Kdyby bylo záměrem Ženevské úmluvy vyloučit nebo odmítnout ochranu uprchlíků v případech odůvodněných národní bezpečností, veřejným pořádkem nebo nebezpečím pro společnost hostitelského státu, výslovně by to upravila, jak učinila mimo jiné ve vztahu k závažným trestným činům ve smyslu obecných právních předpisů spáchaným mimo území hostitelského státu.
- 60 Předkládající soud uvádí, že je rovněž třeba vzít v úvahu případné závažné důsledky takovéto vylučující klauzule, protože s sebou nese ztrátu práv a výhod spojených s postavením uprchlíka. Soudní dvůr tak ve svém rozsudku ze dne 24. června 2015, H. T. (C-373/13, EU:C:2015:413, bod 95), jednoznačně konstatoval, že odnětí povolení k pobytu a odnětí postavení uprchlíka jsou dvě odlišné otázky s odlišnými důsledky. UNHCR ostatně ve svém stanovisku nazvaném „Komentáře UNHCR ke [směrnici 2004/83]“, zveřejněném v lednu 2005, zvláště kritizoval totožná ustanovení obsažená ve směrnici 2004/83.
- 61 Za těchto podmínek se Conseil du contentieux des étrangers (Rada pro spornou cizineckou agendu, Belgie) rozhodla přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:
- „1) Je třeba čl. 14 odst. 5 směrnice [2011/95] vykládat v tom smyslu, že vytváří novou klauzuli pro vyloučení z postavení uprchlíka upraveného v článku 13 téže směrnice, potažmo v článku 1 [části] A [Ženevské úmluvy]?
- 2) V případě kladné odpovědi na [první otázku], je takto vykládaný čl. 14 odst. 5 slučitelný s článkem 18 [Listiny] a čl. 78 odst. 1 [SFEU], které stanoví zejména soulad sekundárního unijního práva s [Ženevskou úmluvou], jejíž vylučující klauzule upravená v článku 1 [části] F je formulována taxativně a je vykládána restriktivně?
- 3) V případě záporné odpovědi na [první otázku], je třeba čl. 14 odst. 5 směrnice [2011/95] vykládat v tom smyslu, že zavádí důvod pro odmítnutí postavení uprchlíka, který není upraven v [Ženevské úmluvě], jejíž dodržování je uloženo článkem 18 [Listiny] a článkem 78 odst. 1 [SFEU]?
- 4) V případě kladné odpovědi na [třetí otázku], je čl. 14 odst. 5 výše uvedené směrnice slučitelný s článkem 18 [Listiny] a čl. 78 odst. 1 [SFEU], které stanoví zejména soulad sekundárního unijního práva s [Ženevskou úmluvou], když zavádí důvod pro odmítnutí postavení uprchlíka bez jakéhokoli posouzení obav z pronásledování, jak to vyžaduje článek 1 [část] A [Ženevské úmluvy]?
- 5) V případě záporné odpovědi na [první a třetí otázku], jak vykládat čl. 14 odst. 5 směrnice 2011/95, aby byl v souladu s článkem 18 [Listiny] a čl. 78 odst. 1 [SFEU], které stanoví zejména soulad sekundárního unijního práva s [Ženevskou úmluvou]?”

Věc C-78/17

- 62 Rozhodnutím ze dne 21. února 2007 uznal generální komisař X, státního příslušníka Demokratické republiky Kongo, za uprchlíka.
- 63 Dne 20. prosince 2010 jej cour d'assises de Bruxelles (porotní soud v Bruselu, Belgie) odsoudil k trestu odnětí svobody v délce 25 let za zabití a loupež. Rozhodnutím ze dne 4. května 2016 mu generální komisař na základě čl. 55/3/1 odst. 1 zákona ze dne 15. prosince 1980 odňal postavení uprchlíka

mimo jiné s odůvodněním, že s ohledem na zvlášť závažnou povahu trestných činů, které X spáchal, představuje X nebezpečí pro společnost ve smyslu tohoto ustanovení. Generální komisař mimoto vydal na základě čl. 55/3/1 odst. 3 tohoto zákona stanovisko, podle kterého by vyhoštění X bylo v souladu s články 48/3 a 48/4 uvedeného zákona, neboť obavy X z pronásledování, které vyličil v roce 2007, již nejsou aktuální.

- 64 X napadl rozhodnutí generálního komisaře žalobou u předkládajícího soudu. Uvedený soud poukazuje na to, že článkem 55/3/1 zákona ze dne 15. prosince 1980, o němž se sporné rozhodnutí opírá, je do belgického práva proveden čl. 14 odst. 4 směrnice 2011/95. Stejně jako ve věci C-77/17 a z týchž důvodů, jež byly uvedeny v posledně uvedené věci, má předkládající soud za to, že existuje řada důvodů mít pochybnosti o platnosti čl. 14 odst. 4 směrnice 2011/95 z hlediska článku 18 Listiny a čl. 78 odst. 1 SFEU.
- 65 Za těchto podmínek se Conseil du contentieux des étrangers (Rada pro spornou cizineckou agendu) rozhodla přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:
- „1) Je třeba čl. 14 odst. 4 směrnice [2011/95] vykládat v tom smyslu, že vytváří novou klauzuli pro vyloučení z postavení uprchlíka upraveného v článku 13 téže směrnice, potažmo v článku 1 [části] A [Ženevské úmluvy]?
- 2) V případě kladné odpovědi na [první otázku], je takto vykládaný čl. 14 odst. 4 slučitelný s článkem 18 [Listiny] a čl. 78 odst. 1 [SFEU], které stanoví zejména soulad sekundárního unijního práva s [Ženevskou úmluvou], jejíž vylučující klauzule upravená v článku 1 [části] F je formulována taxativně a je vykládána restriktivně?
- 3) V případě záporné odpovědi na [první otázku], je třeba čl. 14 odst. 4 směrnice [2011/95] vykládat v tom smyslu, že zavádí důvod pro odnětí postavení uprchlíka, který není upraven v [Ženevské úmluvě], jejíž dodržování je uloženo článkem 18 [Listiny] a článkem 78 odst. 1 [SFEU]?
- 4) V případě kladné odpovědi na [třetí otázku], je čl. 14 odst. 4 výše uvedené směrnice slučitelný s článkem 18 [Listiny] a čl. 78 odst. 1 [SFEU], které stanoví zejména soulad sekundárního unijního práva s [Ženevskou úmluvou], když zavádí důvod pro odnětí postavení uprchlíka, který nejen že není upraven v [Ženevské úmluvě], ale nadto v ní nemá žádný základ?
- 5) V případě záporné odpovědi na [první a třetí otázku], jak vykládat čl. 14 odst. 4 výše uvedené směrnice, aby byl v souladu s článkem 18 [Listiny] a čl. 78 odst. 1 [SFEU], které stanoví zejména soulad sekundárního unijního práva s [Ženevskou úmluvou]?”

Řízení před Soudním dvorem

- 66 Rozhodnutím předsedy Soudního dvora ze dne 17. března 2017 byly věci C-77/17 a C-78/17 spojeny pro účely písemné i ústní části řízení, jakož i pro účely rozsudku. Tyto věci byly rozhodnutím předsedy Soudního dvora ze dne 17. ledna 2018 spojeny s věcí C-391/16 pro účely ústní části řízení a rozsudku.

K pravomoci Soudního dvora

- 67 Členské státy a orgány, které Soudnímu dvoru předložily písemná vyjádření, se rozcházejí v odpovědi na otázku, zda má Soudní dvůr v rámci projednávaných žádostí o rozhodnutí o předběžné otázce pravomoc posuzovat platnost směrnice 2011/95 z hlediska čl. 78 odst. 1 SFEU a článku 18 Listiny, které odkazují na Ženevskou úmluvu.

- 68 Německá vláda má v této souvislosti za to, že pokud jde o žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce ve věcech C-77/17 a C-78/17, je třeba na takovou otázku odpovědět záporně, neboť uvedenými žádostmi je v podstatě žádáno o výklad Ženevské úmluvy, přestože – jak vyplývá z judikatury vycházející z rozsudku ze dne 17. července 2014, Qurbani (C-481/13, EU:C:2014:2101, body 20, 21 a 28) – pravomoc Soudního dvora k výkladu této úmluvy je omezená.
- 69 Rada a Komise poznamenávají, že Soudní dvůr již rozhodl, že ustanovení směrnice 2011/95 musí být vykládána s ohledem na Ženevskou úmluvu. Parlament má za to, že jelikož je tato směrnice legislativním aktem přijatým v rámci autonomního právního řádu Unie, jehož přednost, jednotnost a účinnost zajišťuje Soudní dvůr, mělo by být posouzení platnosti uvedené směrnice provedeno výlučně s ohledem na Smlouvy o EU a FEU a Listinu. Podle Parlamentu musí být směrnice 2011/95 v co největším možném rozsahu vykládána způsobem, který nezpochybní její platnost, zároveň však musí být dodrženy základní principy zakotvené v Ženevské úmluvě.
- 70 Naproti tomu francouzská a nizozemská vláda zdůrazňují, že Unie sice není stranou Ženevské úmluvy, avšak článek 78 SFEU a článek 18 Listiny ukládají Unii povinnost tuto úmluvu dodržovat. Soudní dvůr má tudíž podle uvedených vlád pravomoc posoudit slučitelnost čl. 14 odst. 4 až 6 směrnice 2011/95 s touto úmluvou.
- 71 V tomto směru z čl. 19 odst. 3 písm. b) SEU a z čl. 267 prvního pododstavce písm. b) SFEU vyplývá, že Soudní dvůr má pravomoc bez jakékoli výjimky rozhodovat o předběžných otázkách týkajících se výkladu a platnosti aktů přijatých uniijními orgány, neboť tyto akty musí být plně v souladu s ustanoveními Smluv i s ústavními zásadami, které z nich vyplývají, a s ustanoveními Listiny (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 27. února 2018, Western Sahara Campaign UK, C-266/16, EU:C:2018:118, body 44 a 46).
- 72 V projednávané věci je třeba poukázat na to, že směrnice 2011/95 byla přijata na základě čl. 78 odst. 2 písm. a) a b) SFEU. Podle čl. 78 odst. 1 SFEU musí být společná politika týkající se azylu, doplňkové ochrany a dočasné ochrany, kterou Unie vyvíjí s cílem „poskytnout každému státnímu příslušníkovi třetí země, který potřebuje mezinárodní ochranu, přiměřený status a zajistit dodržování zásady nenavrácení“, „v souladu s [Ženevskou úmluvou], [protokolem] a ostatními příslušnými smlouvami“.
- 73 Článek 18 Listiny mimoto stanoví, že „právo na azyl je zaručeno při dodržování [Ženevské úmluvy] a [protokolu] a v souladu se [Smlouvou o EU] a [Smlouvou o FEU]“.
- 74 I když tedy Unie není smluvní stranou Ženevské úmluvy, čl. 78 odst. 1 SFEU a článek 18 Listiny jí nicméně ukládají povinnost pravidla této úmluvy dodržovat. Směrnice 2011/95 proto na základě těchto ustanovení primárního práva musí tato pravidla dodržovat (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 1. března 2016, Alo a Osso, C-443/14 a C-444/14, EU:C:2016:127, bod 29 a citovaná judikatura, a rozsudek ze dne 19. června 2018, Gnandi, C-181/16, EU:C:2018:465, bod 53 a citovaná judikatura).
- 75 Soudní dvůr má tudíž pravomoc zkoumat platnost čl. 14 odst. 4 až 6 směrnice 2011/95 z hlediska čl. 78 odst. 1 SFEU a článku 18 Listiny a v rámci tohoto přezkumu ověřit, zda tato ustanovení této směrnice mohou být vykládána takovým způsobem, aby byla dodržena úroveň ochrany zaručená Ženevskou úmluvou.

K předběžným otázkám

- 76 Podstatou předběžných otázek předkládajících soudům týkajících se platnosti čl. 14 odst. 4 až 6 směrnice 2011/95 je, zda účinkem čl. 14 odst. 4 a 5 této směrnice je, že dotyčný státní příslušník třetí země nebo dotyčná osoba bez státní příslušnosti splňující hmotněprávní podmínky stanovené v čl. 2 písm. d) uvedené směrnice přestane být uprchlíkem, a zda je uvedený čl. 14 odst. 4 a 5 z tohoto důvodu v rozporu s článkem 1 Ženevské úmluvy. Konkrétně se jejich otázky týkají skutečnosti, že situace

popsané v čl. 14 odst. 4 a 5 směrnice 2011/95 neodpovídají důvodům pro vyloučení a ukončení uvedeným v článku 1 částech C až F Ženevské úmluvy, přestože tyto důvody pro vyloučení a ukončení mají v systému této úmluvy taxativní povahu.

- 77 V této souvislosti je třeba připomenout, že podle obecné výkladové zásady musí být unijní akt vykládán v co největším možném rozsahu způsobem, který nezpochybní jeho platnost, a v souladu s veškerým primárním právem, mimo jiné i s ustanoveními Listiny (rozsudek ze dne 15. února 2016, N., C-601/15 PPU, EU:C:2016:84, bod 48 a citovaná judikatura). Je-li tedy možný více než jeden výklad znění předpisu sekundárního unijního práva, je třeba dát přednost výkladu, v rámci něhož je ustanovení v souladu s primárním právem, před výkladem, který vede ke zjištění, že ustanovení je s primárním právem neslučitelné (rozsudek ze dne 26. června 2007, *Ordre des barreaux francophones et germanophone a další*, C-305/05, EU:C:2007:383, bod 28 a citovaná judikatura).
- 78 Je tedy třeba ověřit, zda ustanovení čl. 14 odst. 4 až 6 směrnice 2011/95 mohou v souladu s tím, co požadují čl. 78 odst. 1 SFEU a článek 18 Listiny, být vykládána způsobem, který zajistí, že nebude porušena úroveň ochrany zaručená Ženevskou úmluvou.

K systému zavedenému směrnicí 2011/95

- 79 Jak vyplývá z bodu 12 odůvodnění směrnice 2011/95, cílem jejích ustanovení je zajistit používání společných kritérií pro zjišťování totožnosti osob, které potřebují mezinárodní ochranu, a minimální úroveň výhod poskytovaných uvedeným osobám ve všech členských státech.
- 80 V tomto směru je třeba připomenout – jak potvrzuje bod 3 odůvodnění směrnice 2011/95 – že společný evropský azylový systém, jehož součástí je tato směrnice, je založen na úplném uplatňování a začlenění Ženevské úmluvy a protokolu a zajištění toho, aby nikdo nebyl vrácen zpět tam, kde by mohl být opět vystaven pronásledování (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 21. prosince 2011, N. S. a další, C-411/10 a C-493/10, EU:C:2011:865, bod 75, a rozsudek ze dne 1. března 2016, *Alo a Osso*, C-443/14 a C-444/14, EU:C:2016:127, bod 30).
- 81 Kromě toho z bodů 4, 23 a 24 odůvodnění směrnice 2011/95 vyplývá, že Ženevská úmluva je základem mezinárodního právního režimu na ochranu uprchlíků a ustanovení této směrnice o podmínkách pro přiznání postavení uprchlíka, jakož i o obsahu tohoto postavení byla přijata jako vodítko pro příslušné orgány členských států při uplatňování této úmluvy na základě společných pojmů a kritérií uznávání žadatelů o azyl jako uprchlíků ve smyslu článku 1 uvedené úmluvy (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 31. ledna 2017, *Lounani*, C-573/14, EU:C:2017:71, bod 41, a rozsudek ze dne 13. září 2018, *Ahmed*, C-369/17, EU:C:2018:713, bod 40 a citovaná judikatura).
- 82 Bod 16 odůvodnění směrnice 2011/95 mimoto uvádí, že tato směrnice usiluje o zajištění plného dodržování lidské důstojnosti a práva na azyl u žadatelů o azyl a jejich rodinných příslušníků, kteří je doprovázejí, přičemž posledně uvedené právo je na základě článku 18 Listiny zaručeno při dodržování Ženevské úmluvy a protokolu.
- 83 Směrnice 2011/95 tedy sice zavádí normativní systém obsahující pojmy a kritéria, jež jsou společné členským státům, a tudíž charakteristické pro Unii, avšak vychází z Ženevské úmluvy a jejím cílem je zejména zajištění plného dodržování článku 1 této úmluvy.
- 84 Po tomto upřesnění je třeba poukázat na to, že pokud jde o pojem „uprchlík“, čl. 2 písm. d) této směrnice v zásadě přebírá definici obsaženou v článku 1 části A odst. 2 Ženevské úmluvy. V tomto ohledu jsou v ustanoveních kapitoly III směrnice 2011/95, nadepsané „Podmínky pro získání postavení uprchlíka [Podmínky pro to, aby osoba byla považována za uprchlíka]“, upřesněny hmotněprávní podmínky pro to, aby státní příslušník třetí země nebo osoba bez státní příslušnosti mohli být považováni za uprchlíka ve smyslu čl. 2 písm. d) této směrnice.

- 85 Článek 2 písm. e) směrnice 2011/95 definuje „postavení uprchlíka“ jako „uznání státního příslušníka třetí země nebo osoby bez státní příslušnosti členským státem za uprchlíka“. Toto uznání má, jak vyplývá z bodu 21 odůvodnění této směrnice, deklaratorní, a nikoli konstitutivní povahu.
- 86 V systému zavedeném směrnicí 2011/95 je tedy státní příslušník třetí země nebo osoba bez státní příslušnosti splňující hmotněprávní podmínky uvedené v kapitole III této směrnice již z tohoto pouhého důvodu uprchlíkem ve smyslu čl. 2 písm. d) uvedené směrnice a článku 1 části A Ženevské úmluvy.
- 87 Systematický výklad směrnice 2011/95, podle něhož se kapitola III této směrnice týká pouze vlastností uprchlíka, nemůže být zpochybněn použitím výrazu „postavení uprchlíka“ v čl. 12 odst. 1 a 2 této směrnice, který se nachází v uvedené kapitole III, zejména ve francouzském znění. Další jazykové verze tohoto ustanovení, například verze španělská, německá, anglická, portugalská a švédská, totiž v tomto čl. 12 odst. 1 a 2 používají pojem „uprchlík“, a nikoli pojem „postavení uprchlíka“.
- 88 Podle ustálené judikatury Soudního dvora přitom platí, že v případě rozdílů mezi různými jazykovými verzemi předpisu unijního práva musí být dotčené ustanovení vykládáno podle celkové systematiky a účelu právní úpravy, jejíž je součástí (rozsudek ze dne 1. března 2016, Alo a Osso, C-443/14 a C-444/14, EU:C:2016:127, bod 27, a rozsudek ze dne 24. ledna 2019, Balandin a další, C-477/17, EU:C:2019:60, bod 31). V tomto ohledu je třeba uvést, že kapitola III směrnice 2011/95 je nadepsána „Podmínky pro získání postavení uprchlíka [Podmínky pro to, aby osoba byla považována za uprchlíka]“, kdežto kapitola IV této směrnice je nadepsána „Postavení uprchlíka“ a obsahuje článek 13, v němž je upraveno přiznávání tohoto postavení, a článek 14, v němž je upraveno odnětí, ukončení platnosti nebo zamítnutí prodloužení platnosti postavení uprchlíka.
- 89 Pokud jde o článek 13 směrnice 2011/95, Soudní dvůr rozhodl, že na základě tohoto ustanovení přiznávají členské státy postavení uprchlíka všem státním příslušníkům třetích zemí nebo osobám bez státní příslušnosti splňujícím hmotněprávní podmínky pro to, aby byly považovány za uprchlíka v souladu s kapitolami II a III této směrnice, přičemž členské státy nemají v tomto ohledu žádnou diskreční pravomoc (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 24. června 2015, H. T., C-373/13, EU:C:2015:413, bod 63, a rozsudek ze dne 12. dubna 2018, A a S, C-550/16, EU:C:2018:248, body 52 a 54).
- 90 To, že skutečnost, že je určitá osoba „uprchlíkem“ ve smyslu čl. 2 písm. d) směrnice 2011/95 a článku 1 části A Ženevské úmluvy, není závislá na formálním uznání této skutečnosti přiznáním „postavení uprchlíka“ ve smyslu čl. 2 písm. e) této směrnice, je ostatně podpořeno zněním čl. 21 odst. 2 uvedené směrnice, podle něhož „uprchlík“ může být při splnění podmínky uvedené v tomto ustanovení navrácen „bez ohledu na to, zda je formálně uznán“.
- 91 Formální uznání určité osoby uprchlíkem, kterým je přiznání postavení uprchlíka, má za následek, že dotýčný uprchlík požívá na základě čl. 2 písm. b) směrnice 2011/95 mezinárodní ochrany ve smyslu této směrnice, takže mu svědčí – jak uvedl generální advokát v bodě 91 svého stanoviska – všechna práva a výhody upravené v kapitole VII uvedené směrnice, která obsahuje jak práva odpovídající právům zakotveným v Ženevské úmluvě, tak – jak poznamenávají zejména Parlament a vláda Spojeného království – práva zajišťující vyšší úroveň ochrany, jež nemají žádný ekvivalent v této úmluvě, například práva uvedená v čl. 24 odst. 1 a v člancích 28 a 34 směrnice 2011/95.
- 92 Z výše uvedených úvah vyplývá, že skutečnost, že určitá osoba je „uprchlíkem“ ve smyslu čl. 2 písm. d) směrnice 2011/95 a článku 1 části A Ženevské úmluvy, není závislá na formálním uznání této skutečnosti přiznáním „postavení uprchlíka“ ve smyslu čl. 2 písm. e) této směrnice ve spojení s článkem 13 této směrnice.

K článku 14 odst. 4 a 5 směrnice 2011/95

- 93 Situace uvedené v čl. 14 odst. 4 a 5 směrnice 2011/95, v nichž mohou členské státy odejmout nebo nepřiznat postavení uprchlíka, v zásadě odpovídají – jak uvedl generální advokát v bodě 56 svého stanoviska – situacím, v nichž mohou členské státy navrátit uprchlíka na základě čl. 21 odst. 2 této směrnice a čl. 33 odst. 2 Ženevské úmluvy.
- 94 Je však třeba na prvním místě poukázat na to, že podle čl. 33 odst. 2 Ženevské úmluvy již uprchlíkovi v takových situacích nebude svědčit zásada nenavracení do země, ve které by byl ohrožen jeho život nebo jeho svoboda, zatímco čl. 21 odst. 2 směrnice 2011/95 musí být – jak potvrzuje bod 16 odůvodnění této směrnice – vykládán a uplatňován při dodržení práv zaručených Listinou, zejména jejím článkem 4 a článkem 19 odst. 2, které absolutně zakazují mučení a nelidské či ponižující zacházení nebo tresty bez ohledu na chování dotyčné osoby, a vyhoštění do státu, v němž této osobě hrozí vážné nebezpečí, že bude takovému zacházení vystavena. Členské státy tudíž nemohou cizince vystěhovat, vyhostit nebo vydat do státu, existují-li závažné a potvrzené důvody se domnívat, že bude v zemi určené vystaven skutečnému nebezpečí zacházení zakázaného článkem 4 a článkem 19 odst. 2 Listiny [v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 5. dubna 2016, Aranyosi a Căldăraru, C-404/15 a C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, body 86 až 88, a rozsudek ze dne 24. dubna 2018, MP (Podpůrná ochrana osoby, která byla v minulosti mučena), C-353/16, EU:C:2018:276, bod 41].
- 95 Pokud by tedy uprchlíkovi nacházejícímu se v jedné ze situací uvedených v čl. 14 odst. 4 a 5 a v čl. 21 odst. 2 směrnice 2011/95 hrozilo, že při jeho navrácení budou porušena jeho základní práva zakotvená v článku 4 a v čl. 19 odst. 2 Listiny, nemůže se dotyčný členský stát odchýlit od zásady nenavracení na základě čl. 33 odst. 2 Ženevské úmluvy.
- 96 Za těchto podmínek platí, že jelikož čl. 14 odst. 4 a 5 směrnice 2011/95 upravuje v situacích tam uvedených možnost členských států odejmout „postavení uprchlíka“ ve smyslu čl. 2 písm. e) této směrnice nebo toto postavení nepřiznat, kdežto čl. 33 odst. 2 Ženevské úmluvy umožňuje navrácení uprchlíka nacházejícího se v jedné z těchto situací do země, v níž by jeho život nebo svoboda byly ohroženy, stanoví unijní právo vyšší úroveň mezinárodní ochrany dotčených uprchlíků, než jakou zajišťuje uvedená úmluva.
- 97 Na druhém místě, jak uvádějí Komise, Rada, Parlament a některé z členských států, které předložily písemná vyjádření Soudnímu dvoru, čl. 14 odst. 4 a 5 směrnice 2011/95 nemůže být vykládán v tom smyslu, že v kontextu systému zavedeného touto směrnicí má odnětí postavení uprchlíka nebo nepřiznání tohoto postavení za následek, že dotyčný státní příslušník třetí země nebo dotyčná osoba bez státní příslušnosti splňující podmínky uvedené v čl. 2 písm. d) této směrnice ve spojení s ustanoveními kapitoly III této směrnice přestane být uprchlíkem ve smyslu uvedeného čl. 2 písm. d) a článku 1 části A Ženevské úmluvy.
- 98 Vedle toho, co bylo řečeno v bodě 92 tohoto rozsudku, totiž okolnost, že se dotyčná osoba nachází v jedné ze situací uvedených v čl. 14 odst. 4 a 5 směrnice 2011/95, ještě neznamená, že tato osoba přestává splňovat hmotněprávní podmínky pro to, aby byla uprchlíkem, jež se týkají existence oprávněné obavy před pronásledováním v zemi jejího původu.
- 99 V případě, že se členský stát na základě čl. 14 odst. 4 nebo 5 směrnice 2011/95 rozhodne odejmout postavení uprchlíka nebo toto postavení nepřiznat, nebude dotyčným státním příslušníkům třetí země nebo osobám bez státní příslušnosti toto postavení svědčit a nebudou jim (již) svědčit všechna práva a všechny výhody uvedené v kapitole VII této směrnice, neboť tato práva a tyto výhody jsou spjaté s tímto postavením. Avšak jak výslovně stanoví čl. 14 odst. 6 uvedené směrnice, tyto osoby požívají či nadále požívají řady práv upravených Ženevskou úmluvou (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 24. června 2015, H. T., C-373/13, EU:C:2015:413, bod 71), což potvrzuje – jak zdůraznil generální advokát v bodě 100 svého stanoviska – že jsou či nadále jsou uprchlíkem zejména ve smyslu článku 1 části A uvedené úmluvy, a to navzdory odnětí či nepřiznání postavení uprchlíka.

- 100 Z toho plyne, že ustanovení čl. 14 odst. 4 až 6 směrnice 2011/95 nemohou být vykládána v tom smyslu, že odnětí nebo nepřiznání postavení uprchlíka má za následek, že dotyčný státní příslušník třetí země nebo dotyčná osoba bez státní příslušnosti splňující hmotněprávní podmínky čl. 2 písm. d) této směrnice ve spojení s ustanoveními kapitoly III uvedené směrnice přestane být uprchlíkem ve smyslu článku 1 části A Ženevské úmluvy, a tudíž bude vyloučen z mezinárodní ochrany, která mu má být podle článku 18 Listiny zaručena při dodržení uvedené úmluvy.

K článku 14 odst. 6 směrnice 2011/95

- 101 Článek 14 odst. 6 směrnice 2011/95 stanoví, že osoby, na které se vztahují odstavce 4 a 5 tohoto článku 14, jsou způsobilé k právům uvedeným „v člancích 3, 4, 16, 22, 31, 32 a 33 Ženevské úmluvy nebo podobným právům, pokud se nacházejí v dotyčném členském státě“.
- 102 Pokud jde nejprve o spojkou „nebo“, použitou v čl. 14 odst. 6 směrnice 2011/95, ta může mít z jazykového hlediska vylučovací, nebo slučovací význam, a proto musí být chápána v kontextu, v němž je použita, a ve světle cílů daného aktu (obdobně viz rozsudek ze dne 12. července 2005, Komise v. Francie, C-304/02, EU:C:2005:444, bod 83). V projednávaném případě přitom s ohledem na kontext a cíl směrnice 2011/95, jak vyplývají z bodů 3, 10 a 12 odůvodnění této směrnice, a s přihlédnutím k judikatuře citované v bodě 77 tohoto rozsudku musí být uvedená spojka v čl. 14 odst. 6 této směrnice chápána ve slučovacím významu.
- 103 Pokud jde dále o rozsah pojmu „podobná práva“ obsaženého v tomto čl. 14 odst. 6, je třeba poukázat na to, že – jak zdůraznil generální advokát v bodě 110 svého stanoviska – použití čl. 14 odst. 4 nebo 5 směrnice 2011/95 má mimo jiné za následek, že dotyčná osoba ztratí povolení k pobytu, jež se podle článku 24 této směrnice váže k postavení uprchlíka ve smyslu uvedené směrnice.
- 104 Uprchlík, na něhož se vztahuje opatření přijaté na základě čl. 14 odst. 4 nebo 5 směrnice 2011/95, tak může být pro účely určení práv, jež mu musí být přiznána v režimu Ženevské úmluvy, považován za osobu, která na území dotyčného členského státu nepobývá nebo již nepobývá zákonně.
- 105 Je tedy třeba mít za to, že pokud členské státy provádějí čl. 14 odst. 4 nebo 5 této směrnice, mají v zásadě pouze povinnost přiznat uprchlíkům, kteří se nacházejí na jejich území, práva výslovně uvedená v 14 odst. 6 uvedené směrnice a ta z práv uvedených v Ženevské úmluvě, která jsou zaručena každému uprchlíkovi nacházejícímu se na území smluvního státu a k jejichž požívání není vyžadován zákonný pobyt.
- 106 Je však třeba zdůraznit, že uprchlíkovi, jenž se nachází v jedné ze situací uvedených v čl. 14 odst. 4 a 5 směrnice 2011/95, může být navzdory ztrátě povolení k pobytu spjatého s postavením uprchlíka ve smyslu této směrnice umožněno zákonně pobývat na území dotyčného členského státu na jiném právním základě (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 24. června 2015, H. T., C-373/13, EU:C:2015:413, bod 94). V takovém případě čl. 14 odst. 6 uvedené směrnice nikterak nebrání tomu, aby uvedený členský stát zaručil dotyčné osobě všechna práva, jež Ženevská úmluva spojuje s tím, že daná osoba je „uprchlíkem“.
- 107 Článek 14 odst. 6 směrnice 2011/95 tak v souladu s čl. 78 odst. 1 SFEU a s článkem 18 Listiny musí být vykládán v tom smyslu, že členský stát, který využije možností stanovených v čl. 14 odst. 4 a 5 této směrnice, musí uprchlíkovi, jenž se nachází v jedné ze situací uvedených v posledně zmíněných ustanoveních a který se nachází na území uvedeného členského státu, přiznat přinejmenším práva zakotvená Ženevskou úmluvou, na něž tento čl. 14 odst. 6 výslovně odkazuje, a práva stanovená touto úmluvou, k jejichž požívání není vyžadován zákonný pobyt, a to aniž jsou dotčeny případné výhrady učiněné tímto členským státem na základě čl. 42 odst. 1 této úmluvy.

- 108 Je třeba ostatně zdůraznit, že neohledě na práva, jež jsou členské státy povinny zaručit dotyčným osobám na základě čl. 14 odst. 6 směrnice 2011/95, nemůže být tato směrnice v žádném případě vykládána tak, že by měla vybízet tyto státy k tomu, aby se vyhýbaly svým mezinárodním závazkům, jak vyplývají z Ženevské úmluvy, tím, že by omezovaly práva, jež těmto osobám plynou z této úmluvy.
- 109 V každém případě je třeba upřesnit, že – jak uvedl generální advokát v bodech 133 a 134 svého stanoviska a jak potvrzují body 16 a 17 odůvodnění směrnice 2011/95 – použitím čl. 14 odst. 4 až 6 této směrnice není dotčena povinnost dotyčného členského státu dodržovat příslušná ustanovení Listiny, například ustanovení jejího článku 7 týkajícího se respektování soukromého a rodinného života, článku 15 týkajícího se práva svobodné volby povolání a práva pracovat, článku 34 týkajícího se sociálního zabezpečení a sociální pomoci a článku 35 týkajícího se ochrany zdraví.
- 110 Ze všech předchozích úvah vyplývá, že v režimu Ženevské úmluvy mohou být osoby nacházející se v jedné ze situací popsanych v čl. 14 odst. 4 a 5 směrnice 2011/95 na základě čl. 33 odst. 2 uvedené úmluvy navraceny nebo vyhoštěny do země jejich původu, a to i kdyby v ní byl ohrožen jejich život nebo jejich svoboda, kdežto na základě čl. 21 odst. 2 této směrnice nemohou být takovéto osoby navraceny, kdyby jim v důsledku navrácení hrozilo, že budou porušena jejich základní práva zakotvená v článku 4 a v čl. 19 odst. 2 Listiny. Vůči těmto osobám může být sice v dotyčném členském státě vydáno rozhodnutí o odnětí postavení uprchlíka ve smyslu čl. 2 písm. e) směrnice 2011/95 nebo rozhodnutí o nepřiznání takového postavení, avšak uvedené osoby v důsledku přijetí takových rozhodnutí nepřestanou být uprchlíky, jestliže splňují hmotněprávní podmínky pro to, aby mohly být považovány za uprchlíky ve smyslu čl. 2 písm. d) této směrnice ve spojení s ustanoveními kapitoly III této směrnice, a tedy článku 1 části A Ženevské úmluvy.
- 111 Za těchto podmínek takto přijatý výklad čl. 14 odst. 4 až 6 směrnice 2011/95 zajišťuje, že minimální úroveň ochrany stanovená Ženevskou úmluvou nebude porušena, jak požadují čl. 78 odst. 1 SFEU a článek 18 Listiny.
- 112 Na položené otázky je tedy třeba odpovědět, že přezkum čl. 14 odst. 4 až 6 směrnice 2011/95 neodhalil žádnou skutečnost, kterou by mohla být dotčena platnost těchto ustanovení z hlediska čl. 78 odst. 1 SFEU a článku 18 Listiny.

K nákladům řízení

- 113 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (velký senát) rozhodl takto:

Přezkum čl. 14 odst. 4 až 6 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/95/EU ze dne 13. prosince 2011 o normách, které musí splňovat státní příslušníci třetích zemí nebo osoby bez státní příslušnosti, aby mohli požívat mezinárodní ochrany, o jednotném statusu pro uprchlíky nebo osoby, které mají nárok na doplňkovou ochranu, a o obsahu poskytnuté ochrany neodhalil žádnou skutečnost, kterou by mohla být dotčena platnost těchto ustanovení z hlediska čl. 78 odst. 1 SFEU a článku 18 Listiny základních práv Evropské unie.

Lenaerts

Silva de Lapuerta

Bonichot

Arabadžev

Prechal

von Danwitz

Toader

Levits

Bay Larsen

Safjan

Šváby

Fernlund

Rodin

Takto vyhlášeno na veřejném zasedání v Lucemburku dne 14. května 2019.

Vedoucí soudní kanceláře
A. Calot Escobar

Předseda
K. Lenaerts